

Sistemik sklerozlu evli kadınlarda cinsel işlev bozukluğu

Frikha F, Masmoudi J, Saidi N, Bahloul Z.
Pan Afr Med J. 2014 Feb; 17:82

Sistemik skleroz (SS) anormal fibrotik süreçler, inflamasyon ve mikrovasküler hasarla karakterize olan otoimmün bir hastalıktır. Bağ dokusu hastalıklarının büyük çoğunluğunda olduğu gibi SS'li hastaların büyük çoğunluğunu da kadınlar (%80) oluşturmaktadır. Vasküler değişimler ve immünolojik aktivasyon, akciğerler, deri, gastrointestinal sistem ve akciğerleri kapsayan çoklu organ sistemlerinde ilerleyici ve yaygın fibrozise neden olmaktadır. Ciltte kalınlaşma/gerginlik, kas zayıflığı, eklem ağrısı, fiziksel fonksiyonlarda azalma ve deformite gibi SS ile ilişkili değişimler kadınlarda cinsellik ve cinsel fonksiyon üzerinde olumsuz etkilere neden olabilmektedir. Cinsel uyarılma, istek ve doyumda azalma SS'a bağlı gelişen cinsel sorunlardır. SS'li kadınlarda cinsel sağlıkta sorunlara yol açan problemler; yorgunluk, ağrı, sınırlı fiziksel aktivite, olumsuz beden imgesi ve depresyon olabilir. Bu çalışma sistemik sklerozlu evli kadınlarda cinsel fonksiyon ve yaşam kalitesini değerlendirmek ve cinsel işlev bozukluğuna neden olan faktörleri belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Horizontal, analitik-tanımlayıcı nitelikte olan bu çalışma Ekim 2011 ve Haziran 2012 tarihleri arasında bir üniversitenin iç hastalıkları bölümüne başvuran, Leroy ve Medsger SS kriterleri ve Amerikan Romatoloji Koleji'nin sınıflandırma kriterleri doğrultusunda sınırlı ya da yaygın SS tanısı alan ve çalışmaya katılmayı kabul eden, evli, 18 yaş ve üzeri 7'si yaygın, 3'ü sınırlı SS olan toplam 10 SS'li kadınla yapılmıştır. Veriler fiziksel fonksiyonu değerlendirmek için Sağlık Değerlendirme Ölçeği (HAQ; Health Assessment Questionnaire), son 4 haftadaki cinsel fonksiyonu değerlendirmek için Kadın Cinsel İşlev Ölçeği (FSFI; Female Sexual Function Index), Dünya Sağlık Örgütü Yaşam Kalitesi kısaltılmış versiyonu (WHOQOL-BREF) ve hastaların ruh halini değerlendirmek için Hastane Anksiyete ve Depresyon Ölçeği (HADS; Hospital Anxiety and Depression Scale) ve bazı klinik parametreler (yaş, Raynoud Fenomeni başlama yılı, Raynoud fenomeni olmayan ilk

hastalık semptom süresi, hastalığın tipi (sınırlı veya yaygın SS), Rodnan ölçeği ile değerlendirilen deri tutulumu, parmak ülserleri; özefagus-gastrointestinal, eklem, kas ve/veya kalp tutulumu; intersisyel akciğer hastalığı, pulmoner arteriyel hipertansiyon ve renal krizi kapsayan major visseral tutulum gibi) kullanılarak toplanmıştır.

Çalışmaya katılan bireylerin yaş ortalaması 52.4 ± 8.2 ; ortalama evlilik yaşları 26.3 ± 8.3 ; hastalığın ortalama görülme yaşı 45.2 ± 14 ve ortalama hastalık süresi 7.7 ± 7.7 olarak bulunmuştur. 6'sı orta derecede 2'si ciddi derecede olmak üzere 8 hastada Raynoud Fenomeni, 8 hastada özefajiyal-gastrointestinal tutulum olduğu görülmüştür. Hastaların deri tutulumunu değerlendiren Rodnan ölçeği puan ortalaması ise 9.5 ± 6.6 (range; 2–22) olarak belirlenmiştir. Sekiz kadın hastalıklarının cinsel ilişki ve aktivitelerini etkilediğini belirtirken, hastaların tümü cinsel ilişki sıklığında hastalıklarının başlangıcından itibaren azalma olduğunu belirtmişlerdir. Çalışmaya katılan 8 kadında hastalığın başlangıcından beri cinsel ilişkide istek azlığı görüldüğü, bunun majör nedenlerinin de yorgunluk, beden imajında değişme ve ağrı olduğu saptanmıştır. Bunun yanında vajinal kuruluk, disparoni, eklem ağrısı ve eklem tutukluğu gibi skleroderma ile ilişkili diğer problemlerin de cinsel istekte azalmaya yol açtığı tespit edilmiştir. Hastaların ikisinin son dört haftada partneriyle hiç cinsel ilişkiye girmediği belirlenmiş olup, çalışmaya katılan kadınların sekizi cinsel ilişki doyumlarında değişiklik olduğunu ifade etmişlerdir. Çalışmada FSFI puanının 14.2 ± 7.8 olduğu, genel popülasyonun FSFI puan ortalamasından (30.5 puan) anlamlı oranda düşük bulunduğu, istek, uyarılma, lubrikasyon, orgazm, ağrı alt boyutlarının tümünün etkilendiği görülmüştür. Hastaları 120 puan üzerinden değerlendirilen WHOQOL-BREF ölçeğinden kadınların ortalama 60 puan aldığı ve yaşam kalitelerinin orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Hastane Anksiyete ve Depresyon Ölçeği'nden aldıkları puana göre sekiz hastada anksiyete, yedi hastada

ise depresyon saptanmıştır. FSFI puanı ile hastalığın süresi, ağrı, psikolojik özellikler ve depresyon arasında anlamlı derecede ilişki olduğu ($p<0.05$), yaş, evlilik süresi, Rodnan puanı arasında ise anlamlı ilişki olmadığı gözlenmiştir. FSFI puanları ile yaşam kalitesi arasındaki ilişki incelendiğinde çalışmada, FSFI ile yaşam kalitesinin psikolojik alt boyu arasında fiziksel alt boyutundan ($p=0.38$) daha fazla anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır ($p=0.01$). Çalışmada depresyonu olan hastaların FSFI puanlarının istatistiksel olarak anlamlı oranda düşük olduğu görülmüştür.

Sonuç olarak bu çalışmada SS'li kadınlarda cinsel işlev

bozukluğunun yaygın olarak görüldüğü, depresif semptomların ve psikolojik özelliklerin cinsel fonksiyon bozukluğu ile ilişkili olduğu bu nedenle de SS'li hastalarda rutin olarak değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Çeviri

Yrd. Doç. Dr. Havva Sert¹, Arş. Gör. Ahmet Seven²

¹Sakarya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü,

Hemşirelik AD

²Sakarya Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, İç Hastalıkları

Hemşireliği AD